

ПРОБЛЕМИ КЛАСИФІКАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙ ПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ АПК PROBLEMS OF AIC's PROCESSING ENTERPRISES INVESTMENTS CLASSIFICATION

У статті досліджено погляди окремих учених стосовно класифікації інвестицій виробничого підприємства. Здійснено групування класифікації інвестицій підприємств за 24-ма ознаками. Описана методика формування класифікаційного дерева інвестицій. Побудовано класифікаційне дерево інвестицій переробних підприємств за об'єктами інвестиційної діяльності. Отримані результати можуть бути використані для кодування інвестицій та формування ефективного інвестиційного портфеля.

Ключові слова: інвестиції, класифікація, ознака, вид, інвестор, підприємство, інвестування.

В статье исследованы точки зрения отдельных ученых относительно классификации инвестиций производственного предприятия. Осуществлено группирование классификации инвестиций предприятий по 24-м признакам. Описана методика формирования классификационного дерева инвестиций. Построено классификацион-

ное дерево инвестиций перерабатывающих предприятий по объектам инвестиционной деятельности. Полученные результаты могут быть применены для кодирования инвестиций и формирования эффективного инвестиционного портфеля.

Ключевые слова: инвестиции, классификация, признак, вид, инвестор, предприятие, инвестирование.

In the article the views of individual scientists regarding the investments classification in a production enterprise have been examined. Classification of enterprise investment kinds by 24 features has been carried out. The methodology of a classification investment tree forming has been described. The classification tree of processing enterprises' investments for investment activity objects has been constructed. The obtained results can be used to encode investments and form an effective investment portfolio.

Key words: investment, classification, sign, type, investor, enterprise, investment.

УДК 330.322.2:663.252.1

Смирнова Н.В.

к.е.н., доцент кафедри менеджменту
Одеський державний аграрний
університет

Козуб Н.М.

к.е.н., доцент кафедри менеджменту
Одеський державний аграрний
університет

Постановка проблеми. Інвестиції в об'єкти підприємницької діяльності здійснюються у різноманітних видах. Для обліку, аналізу і планування інвестиції класифікуються за різними ознаками. Оскільки це поняття для вітчизняних учених відносно нове, існує значна кількість спроб класифікувати інвестиції, що відрізняються за обсягом інформації, яка надається, ступенем деталізації, що розкриває певні ознаки інвестицій.

Класифікація інвестицій може мати різні цілі. Наприклад, вони можуть бути пов'язані з вибором найбільш перспективного об'єкту інвестування, із поліпшенням та оцінкою їхньої економічної ефективності, з аналізом перспектив вкладення капіталу в певні галузі тощо. Також класифікація інвестицій дає змогу полегшити розроблення стратегій і тактики вкладення інвестицій. Класифікація визначає підходи до аналізу і методів оцінки інвестицій для прийняття попередніх управлінських рішень щодо їх реалізації, а також ступінь відповідальності за отримані результати. Класифікація інвестицій може мати різний ступінь деталізації. Збільшуючи його, можна запропонувати на розгляд дуже багато видів інвестицій, однак це, звичайно, доцільно під час аналізу дуже вузької сфери діяльності, яку здійснює інвестор.

Таким чином, однією із цілей класифікації є надання найповнішої інформації з певного питання конкретному інвесторові – фізичній або юридичній особі, яка здійснює свою діяльність у певній галузі бізнесу. Наприклад, сільськогосподарські інвестиції, що знайшли своє місце під час класифікації за видами інвестованих галузей,

можна поділити на такі, що або збільшують обсяг виробництва сільськогосподарської продукції, або підвищують ефективність її виробництва, або знижують собівартість сільськогосподарської продукції, або поліпшують умови праці аграрних товаровиробників тощо.

Особливого значення набуває дана класифікація для переробних підприємств АПК, які здійснюють широкий спектр видів інвестицій. Важливість переробки сільськогосподарської продукції в межах країни як стратегічна передумова розвитку економіки України передбачає здійснення в дану галузь значних інвестиційних ресурсів, що вимагає нових підходів до формування високоефективного портфеля інвестицій.

Основними напрямками розвитку економіки на шляху її структурної перебудови повинні стати всебічний розвиток стратегічно важливих галузей АПК, забезпечення їх експортної переорієнтації, реалізація на основі цих галузей ініційованих українською стороною передових інвестиційних проєктів, у яких зацікавлене світове співтовариство.

Розширення і поглиблення класифікації інвестицій мають сенс за необхідності повнішого і глибокого вивчення теорії та практики інвестування, формування збалансованого їхнього портфеля. Класифікація інвестицій визначається переважно цілями дослідження або бізнесу. Ознаки класифікації постійно доповнюються й уточнюються з розвитком інвестиційних процесів, з появою нових понять і дефініцій, тому велику увагу слід приділяти вдосконаленню класифікації інвестицій, пошуку нових ознак класифікації та впорядкування

Класифікація інвестицій

Ознаки класифікації	Види інвестицій											
За об'єктами вкладень	Реальні					Фінансові						
За характером участі в інвестиціях	Прямі					Непрямі						
За періодом інвестування	Короткострокові					Довгострокові						
За взаємозв'язками	Основні		Сукупні			Сумісні			Виробничі		Невиробничі	
			Виробничі		Невиробничі							
За регіональною ознакою	Внутрішні					Іноземні						
За сферами виробництва	У сферу матеріального виробництва					У соціальну інфраструктуру						
	В основне виробництво		У виробничу інфраструктуру									
За формами власності	Державні			Приватні			Спільні		Іноземні			
За значимістю інвестиційного процесу	Власницькі	Копоративні	Муніципальні	Регіональні	Міжрегіональні	Національні	Міжнародні					
За сферою інвестиційної діяльності	У будівництво	У реновацію	У інноваційну сферу	У сферу обсягу фінансового капіталу	У сферу реалізації майнових прав	У екологічну сферу						
За функціональною діяльністю	У розвідку корисних копалин	У видобуток	У виробництво	У переробку	У обслуговування	У збут і маркетинг						
За видами інвестованих галузей	У енергетичні	У транспортні	У машинобудівні	У хімічні	У с.-г.	У харчосмакові	У науково-освітні	У медичні та ін.				
За формами відновлення основних засобів	Нове будівництво		Розширення	Реконструкція		Технічне переозброєння		Підтримка діючих потужностей				
За видами інвестиційних ресурсів, що вкладаються	Кошти	Основні засоби	Матеріальні оборотні ресурси	Кадрове забезпечення		Інтелектуальні ресурси	Майнові права					
За об'єктами інвестиційної діяльності	В основні фонди	В оборотні виробничі фонди		У цінні папери	У цільові грошові вклади	У інновації	У інтелектуальні цінності					
За необхідністю здійснення	Обов'язкові			Необов'язкові			Бажані					
За стратегією управління	Необхідні (на вживання)	У проекти зниження собівартості		У проекти розширення підприємства	У нові товари або ринки		У дослідження і розробки					
За величиною ризику	Безризикові		Допустимого ризику		Критичного ризику			Катастрофічного ризику				
За джерелами фінансування	Власні				Залучені			Позикові				
За ліквідністю об'єктів інвестування	Терміноволіквідні		Високоліквідні		Середньоліквідні		Низьколіквідні					
За величиною ефективності	Високоєфективні			Середньоєфективні			Малоєфективні					
За кількістю цілей, що вирішуються	Цільового призначення					Багатоцільового призначення						
За цілями відтворювального процесу	Брутто – інвестиції					Інвестиції на розширення						
	Нетто - інвестиції			Реінвестиції								
За ринковою стратегією	У більш глибоке проникнення на ринок		У розширення меж ринку		У розробку товару	У диверсифікацію підприємства						
За макро-економічним значенням	Валові					Чисті						

Джерело: сформовано авторами за [7, с. 20]

Рис. 1. Послідовність побудови й аналізу класифікаційного дерева

Джерело: сформовано авторами за [9, с. 25]

наявних для економічної суті інвестицій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Класифікація визначає підходи до аналізу і методів оцінки інвестицій для прийняття попередніх управлінських рішень щодо їх реалізації, а також ступінь відповідальності за отримані результати. Для потенційних інвесторів класифікація інвестицій пов'язана з необхідністю розроблення стратегії і тактики інвестування. Проте в теорії класифікації інвестицій ще не існує чітко розробленої схеми класифікації, наявні розбіжності та протиріччя у поділі інвестицій на окремі види за певними ознаками. Наприклад, за періодом інвестування одні автори [5, с. 28; 8, с. 13; 9, с. 24; 10, с. 12] ділять інвестиції на три види: довгострокові, середньострокові та короткострокові, а інші [2, с. 88; 3, с. 25; 12, с. 10] – на короткострокові та довгострокові. На нашу думку, друга точка зору більш об'єктивна, оскільки базується на реальній практиці бухгалтерського обліку та на класифікації активів підприємства.

По-різному розподіляють також інвестиції за характером участі в інвестуванні. Іноді їх ділять на прямі і непрямі [2, с. 88; 3, с. 25], іноді поділ здійснюється на прямі, непрямі та портфельні [9, с. 25; 3, с. 25; 6, с. 9], а іноді – на стратегічні, прямі і непрямі [1, с. 67; 11, с. 38; 12, с. 12].

Але, напевне, більш об'єктивним буде спрощений поділ інвестицій на прямі й непрямі, оскільки портфельні інвестиції включають набір інвестиційних проектів, реалізація яких можлива як за прямої участі інвестора, так і за участі посередників. Стратегічні інвестиції передбачають концентрацію

інвестиційних ресурсів на першочергових напрямках розвитку підприємства, тому також можуть бути прямими і непрямими залежно від виду діяльності підприємства.

І, нарешті, найважливіша ознака класифікації інвестицій – за об'єктами вкладень – теж викликає дискусії. Згідно з одними точками зору [4, с. 72; 10, с. 13; 11, с. 39], інвестиції слід поділяти на реальні, фінансові і нематеріальні, а відповідно до інших [2, с. 88; 3, с. 25; 6, с. 9] – на реальні та фінансові. Друга точка зору здається нам більш прийнятною, оскільки інвестиції в нематеріальні активи в кінцевому підсумку знайдуть своє відображення у реальних інвестиціях. Окрім того, інноваційні інвестиції в нема-

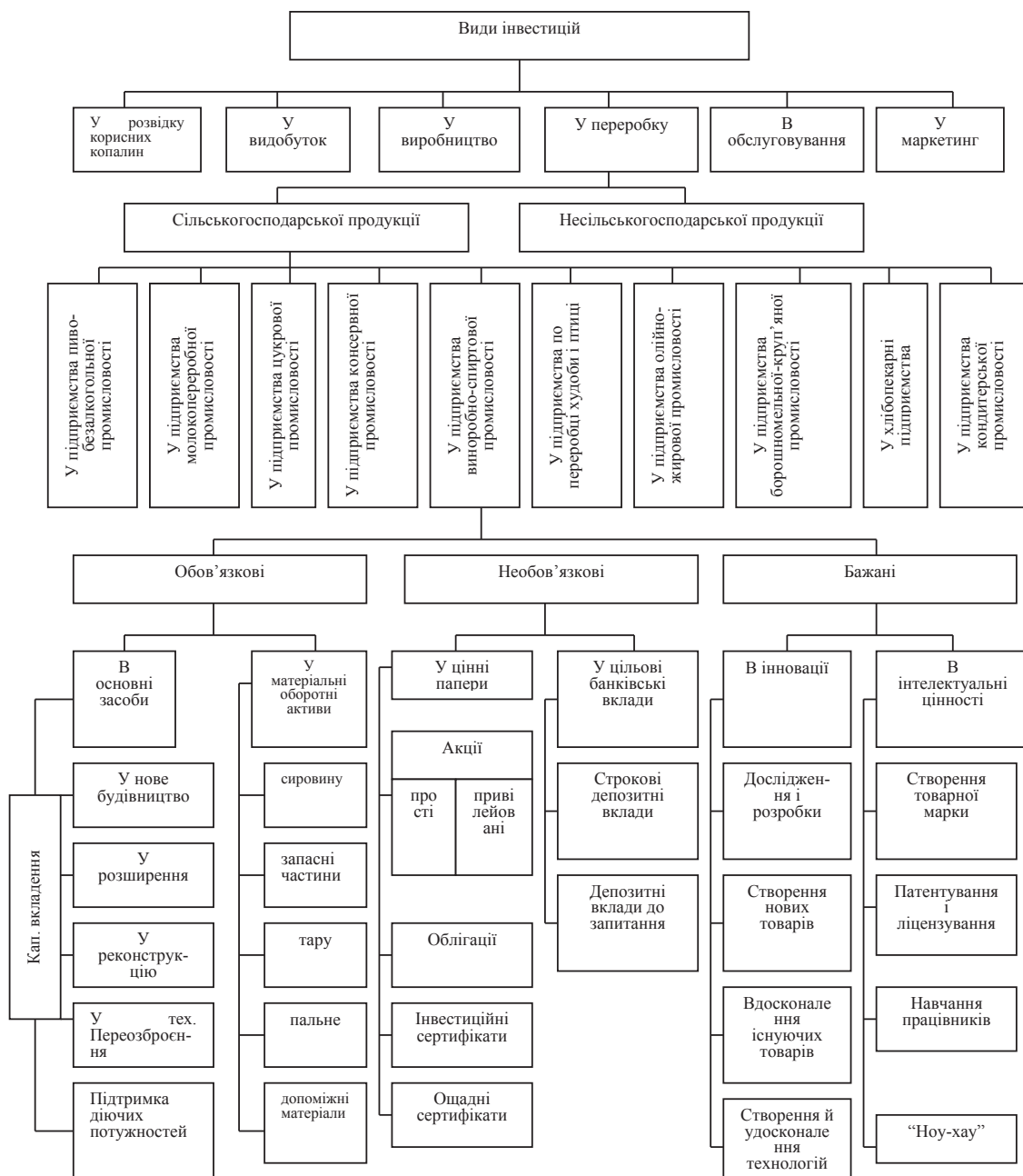
теріальні активи можуть здійснюватися як для розвитку технологічного потенціалу підприємства, так і для подальшого продажу даних активів з одночасним їх використанням для розвитку власного виробництва. Тобто з даної проблематики відсутня єдина точка зору, наявні дискусії з окремих питань дослідження.

Постановка завдання. Таким чином, метою дослідження є опис формування більш повної і чіткої класифікації інвестицій підприємств, а також розмежування окремих видів інвестицій переробних підприємств АПК через розроблення класифікаційного дерева.

Виклад основного матеріалу дослідження. Наявність значної кількості ознак класифікації інвестицій можна пояснити їх доволі широкою сферою застосування у діяльності виробничих організацій та значною кількістю форм існування. З практичною метою класифікація інвестицій може здійснюватися на основі цільового критерію, що взятий за основу. Наприклад, у Законі України «Про інвестиційну діяльність» базовою класифікаційною ознакою виступає об'єкт вкладення засобів.

Отже, з урахуванням даних зауважень та з доповненням досвіду економічної науки пропонується табл. 1.

Звісно, ознаки класифікації та поділ на види за окремими ознаками повинні ще доповнюватися й уточнюватися відповідно до розвитку теорії інвестицій як галузі фінансів та урізноманітнення практики інвестиційної діяльності в Україні. Із наведеної таблиці ознак класифікації може бути складене класифікаційне дерево (Classification Tree). Кла-

Рис. 2. Класифікаційне дерево інвестицій переробних підприємств

Джерело: сформовано авторами за [7, с. 21]

Класифікаційні дерева – досить зручний інструмент збору та аналізу даних, за допомогою якого можна отримати наочне і зрозуміле з першого погляду візуальне уявлення взаємозв'язку видів інвестицій.

Послідовність побудови класифікаційного дерева складається з п'яти етапів (рис. 1).

Даний методичний підхід до класифікації інвестицій допомагає проводити класифікацію з наперед визначеною метою і вирішувати питання щодо інформаційного забезпечення під час прийняття інвестиційних рішень. Як зазначається вище, класифікація інвестицій визначається цілями дослідження.

Оскільки метою цієї роботи є дослідження різновидів інвестицій суб'єктів бізнесу, а також розмежування окремих видів інвестицій переробних підприємств АПК, доцільно буде дослідити різноманіття інвестицій у даній галузі. Для цього на рис. 2 побудоване класифікаційне дерево інвестицій переробних підприємств АПК. За ознаку класифікації взято об'єкти інвестиційної діяльності, ретельне вивчення яких допоможе встановити пріоритетні напрями інвестування переробних підприємств АПК.

Звичайно, у сучасних складних економічних умовах України засоби вкладаються переважно

(якщо не сказати «тільки») в обов'язкові інвестиції: основні та оборотні матеріальні ресурси. Але в умовах ринкової економіки для успішного розвитку підприємства та створення конкурентоспроможної продукції необхідно більше вкласти капіталу в інновації та інтелектуальні цінності. Придбання цінних паперів та вкладання коштів на депозитні рахунки, безперечно, допоможе збільшити прибутки підприємств. Але, по-перше, для цього має бути досить стабільна кількість вільних грошових коштів; по-друге, у країні мусить бути досить низький темп інфляції і, по-третє, має бути наявним розвинений ринок цінних паперів, чого в даний момент не спостерігається.

Висновки з проведеного дослідження.

Оскільки ретельно розроблена класифікація інвестицій допоможе найповніше встановити їх суть, нами розроблена класифікація інвестицій за 24-ма ознаками. Відповідно до даної класифікації та побудованого класифікаційного дерева, інвестиції переробних підприємств за об'єктами вкладень можна поділити на обов'язкові: в основні засоби (капітальні вкладення і підтримка діючих потужностей) та в оборотні активи (сировина, запасні частини, тара, пальне, допоміжні матеріали); бажані: в інновації (дослідження і розробки, створення нових товарів і вдосконалення існуючих, створення і вдосконалення технологій) та інтелектуальні цінності (створення товарної марки, навчання працівників, патентування і ліцензування, «ноу-хау»); необов'язкові: у цінні папери (акції, облігації, інвестиційні сертифікати, ощадні сертифікати) та цільові банківські вклади (депозити строкові і до запитання).

Отримані результати можуть бути використані для кодування інвестицій та формування ефективного інвестиційного портфеля. Таким чином,

без фіксації інвестицій на першочергових напрямках, без залучення додаткових джерел інвестицій і взагалі без достатньої кількості інвестиційних ресурсів та ефективного управління ними неможливий успішний розвиток переробних підприємств АПК в умовах постійної конкуренції із зарубіжними товаровиробниками.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бернстайн Л.А. Анализ финансовой отчетности: Теория, практика и интерпретация; науч. ред. Е.И. Елисеева; гл. ред. серии Я.В. Соколов. М.: Книга по требованию, 2017. 622 с.
2. Бланк И.А. Основы инвестиционного менеджмента. Т. 1. К.: Ника-Центр, Эльга, 2004. 672 с.
3. Бланк И.А. Основы финансового менеджмента. Т. 2. К.: Ника-Центр, Эльга, 2007. 624 с.
4. Стратегическое планирование и анализ эффективности инвестиций / А.Б. Идрисов, С.В. Картышев, А.В. Постников. М.: Филин, 1997. 242 с.
5. Коллас Б. Управление финансовой деятельностью предприятия; пер. с франц. М.: ЮНИТИ, 1997. 420 с.
6. Майорова Т.В. Инвестиційна діяльність. К.: ЦУЛ, 2009. 472 с.
7. Петруня Н.В. Ефективність інвестування переробних підприємств (за матеріалами Одеської області): дис. ... канд. екон. наук: 08.06.01. Одеса, 2002. 188 с.
8. Петухова О.М. Інвестування: навч. посіб. К.: ЦУЛ, 2014. 336 с.
9. Сич Є.М., Ільчук В.П. Класифікація інвестицій як системи супідрядних понять довгострокового вкладення капіталу. Фінанси України. 1999. № 7. С. 22–29.
10. Холт Р., Баренс С. Планирование инвестиций; пер. с англ. М.: Дело ЛТД, 1994. 128 с.
11. Хорн В. Основы управления финансами; пер. с англ. М.: Финансы и статистика, 1996. 215 с.
12. Reilly K. Investments. New York: The Dryden Press, 1992. 520 с.